

Telec, I.: Přehled práva duševního vlastnictví 1 – Lidskoprávní základy, licenční smlouva, Doplněk, Brno, 2002, 202 s.

Mgr. Pavel Tůma*

* student doktorského studijního programu na katedře občanského práva Právnické fakulty MU

Publikace představuje první sešit plánované řady s názvem Přehled práva duševního vlastnictví. Ta by měla postupně zevrubně zmapovat uvedenou oblast platného práva alespoň v rozsahu, v jakém se s ním můžeme běžně setkávat na českém území. Je určena především vzdělávacím účelům, i když nikoli pouze jím, a podle slov autora tato řada není autorsky vyhrazena pouze jemu. Kniha představuje nepochybný vědecký přínos v oblasti práva duševního vlastnictví, a to především její první kapitola. V neposlední řadě i proto, že v současnosti prakticky neexistuje aktuální učebnice práva duševního vlastnictví. Případné vydání dalších děl této řady lze potom jenom uvítat.

Tematicky jsou v tomto prvním sešitě skloubena dvě zdánlivě nesourodá témata, a to téma lidskoprávních východisek práva duševního vlastnictví a licenčně smluvní právo této oblasti. O tom, že jde o nesoulad pouze zdánlivý, nebude pozorný čtenář po přečtení knihy vůbec pochybovat. Dílo potom lze z pohledu právní vědy bez nadsázky nazvat jako multioborové. Obsahově nespadá pouze do oblasti práva duševního vlastnictví, nýbrž je zajímavým příspěvkem i pro oblast ústavního práva, právní filozofie, právní hermeneutiky a práva soutěžního a autor zde opět dokázal svůj mimořádný rozhled, a to nejen v oblasti právní vědy.

První kapitola je v úvodu vyhrazena obecné charakteristice přirozeného práva jako mimostátního a předstátního východiska práva státního a také výkladu obecně filozofických pojmů mravnosti, obecného dobra a právnosti a zakotvení těchto hodnot v českém právním řádu, a to jak ve formě právních norem (objektivního práva), tak jejich promítnutí v obecných právních zásadách (právní dogmatice). Především však v této kapitole autor velmi propracovaně ukazuje a dokazuje zásadní význam přirozenoprávních principů pro tvorbu, interpretaci a aplikaci práva duševního vlastnictví.

Velmi silně je zde prezentována přirozenoprávní koncepce tvůrčích práv duševního vlastnictví. Tato tvůrčí práva jako taková jsou potom autorem pojímána jako práva přirozená, tedy na státu existenčně a obsahově nezávislá. Stát těmto právům poskytuje pouze legislativní ochranu jejich výkonu, jakož i

určení podmínek a způsobů jejich výkonu. Autor při tom vychází z právně filozofické teorie ontologické spjatosti tvůrce a jeho výtvoru jako základního předpokladu pro přirozenoprávní povahu jeho duševního vlastnictví k tomuto výtvoru. Na základě tohoto východiska je pak rozebrána ústavně právní úprava oblasti práva duševního vlastnictví. Velkým přínosem je fakt, že se autor nesoustředí pouze na pravidla výslovně zakotvená přímo v ústavě (tedy především v Listině základních práv a svobod), ale v nemalé míře také na hodnoty chráněné mezinárodním řádem lidských práv a z nich vyplývající právní důsledky, což je tematika v naší literatuře řídko zpracována.

Vedle rozboru základních kulturních práv jako je právo tvůrců k jejich výtvorům a právo veřejnosti na užívání plodů této tvůrčí činnosti, je v této části také zvýrazněno (v oblasti práva duševního vlastnictví někdy opomíjené) ústavně zaručené právo vlastnit majetek a s tím související ochrana investic, neboť s postupujícím vědeckým a technologickým pokrokem přichází i rostoucí význam investice a její ochrana právě v oblasti práva duševního vlastnictví.

Tato práva pak obecně svědčí různým subjektům s odlišnými zájmy. Jako jedno z možných východisek těchto mnohdy vzájemně protichůdně působících práv pak autor nabízí obecně filozofická pravidla mravního řádu, neboť mravnost a právnost se navzájem úzce prolínají a i v právních vztazích se plně odehrává mravní život. Pozitivněprávně platí pro celou oblast soukromého práva zákaz výkonu subjektivních práv v rozporu s dobrými mravy jako generální příkaz mravnosti pro celou oblast soukromého práva. V této souvislosti autor konstatuje průnik takových obecně filozoficko-etických kategorií, jako je absolutní dobro, spravedlnost, nejlepší vědomí a svědomí a ohled na bližního i do pozitivněprávní úpravy práva duševního vlastnictví jako univerzálně použitelných kritérií pro výkon přirozených kulturních a majetkových práv podrobněji upravených v jednotlivých právních předpisech. Celkově se tedy autor zřetelně staví za ne bezvýhradně přijímanou ústavně právní koncepci horizontálního působení základních lidských práv. Opomenuto potom ale není ani vertikální působení projevující se v této oblasti

mimo jiné i zákazem státního přiznání průmyslových práv pro jejich rozpor s dobrými mravy.

Obecně potom celá tato kapitola představuje všeobecný vědecko-pedagogický základ pro rozvíjení a pochopení speciálních oblastí práva duševního vlastnictví.

Jednou z těchto oblastí je i smluvní právo, kterému je věnována druhá kapitola. Pro oblast duševního vlastnictví mají zásadní význam právní vztahy licenčně smluvní. Jejich rozbor je v návaznosti na první kapitolu veden od počátku ve vztahu k výše rozebraným přirozenoprávním principům. Na rozdíl od první kapitoly jde ale o téma obsahově (nikoliv ale rozsahově) již značně užší. Tomu odpovídá i jeho rozdílné pojetí. Problematika licenční smlouvy je zde vyložena komplexně na základě dnes platného českého práva, s doplňujícími odkazy do historie a na právo sousedních zemí. Kostru kapitoly tvoří rozbor typové smlouvy licenční podle autorského zákona ve srovnání s odlišnostmi smlouvy podlicenční, nakladatelské a typové licenční smlouvy k předmětům průmyslového vlastnictví. Rozbor se soustředí mj. na formální a obsahové náležitosti smlouvy, práva a povinnosti stran z licenční smlouvy vyplývající, otázky výhradnosti a rozsahu licence, zániku licenční smlouvy a dále také na významné souvislosti spjaté s právem soutěžním, jinými smluvními typy a mezinárodními prvky daného právního vztahu.

Své místo zde pak má i výklad některých aspektů kolektivní správy práv. V tomto směru je zvláštní pozornost věnována licencím kolektivním a hromadným, související problematice smluvních sazebníků odměn, kolektivní správě výhradní licence, domněnce spravování autorských práv k hudebním dílům

a fiktivnímu provozování hudebních děl a také zákonnému a fiktivnímu zákonnému zastoupení.

Publikace je navíc vybavena bohatým seznamem české a zahraniční související literatury, a to nejen právníkové, ale i etické, filozofické a teologické, a seznamem právních pramenů a judikatury. I proto, že dílo je určeno především ke studijním účelům, autor v úvodu představuje svoji vizi výuky práva, kterou již delší čas prezentuje nejen ve svých dílech, ale také i v pedagogické praxi. Zjednodušeně, studium by se nemělo zabývat pouze prostou znalostí souboru právních dat, ale důležité je se v nich umět orientovat, neztratit se. Autor navíc poukazuje na nutnost více se věnovat věděni o podstatě a zdroji právního dobra, o němž je záhodno usilovat. K tomu má dopomoci studijní stránka citová, rozumová a volní.

Že tato kniha ale nemusí sloužit pouze studentům, ale je přínosná i pro právní praxi, dokazuje řada smluvních vzorů z oblasti práva duševního vlastnictví zařazených na konci. Výklad je navíc vhodně doplněn názornými příklady, zařazen je i věcný rejstřík a jak je u autora již téměř zvykem, nechybí i řada výstižných a podnětných citátů.

Celým dílem pak prolíná poselství autora vyjádřené v úvodu knihy. Je to výzva členům právnické veřejnosti nebýt pouze a jen právnickými řemeslníky znajícími určitou (třeba i obrovskou) sumu právních dat, ale být i mravně odhodlaní ke změnám k lepšímu a mít vůli hledat cesty právních řešení, čili být v pravém slova smyslu „právními skauty“. Tato příručka může svou měrou k vytyčenému cíli nepochybně přispět a nelze tedy jinak, než ji vše doporučit.